

Rafał Dubowski

Ocena rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks spółek handlowych oraz niektórych innych ustaw¹

Przyjęcie projektu będzie skutkowało wprowadzeniem do obrotu prawnego prostej spółki akcyjnej (PSA), której konstrukcja prawna jest niespójna z podstawowymi założeniami obowiązującego systemu spółek handlowych z tego powodu, że akcjonariusze PSA nie ponoszą odpowiedzialności za zobowiązania spółki ani nie są zobligowani do pokrycia minimalnego kapitału zakładowego przed utworzeniem spółki. Proste spółki akcyjne nie muszą ustanawiać rady nadzorczej, co może osłabiać wewnętrzne mechanizmy kontrolne w tych podmiotach. Według projektu PSA może być zawiązana w każdym celu prawnie dopuszczalnym, a więc spółki tego rodzaju nie będą tworzone tylko w celu prowadzenia działalności opartej na innowacjach. Stąd też rozwiązania, które przede wszystkim mają ułatwić rozwój innowacyjnych przedsięwzięć, mogą stać się instrumentem powszechnie wykorzystywanym do unikania odpowiedzialności osobistej za zobowiązania.

Słowa kluczowe: Kodeks spółek handlowych, projekt ustawy, przedsiębiorczość

Assessment of the governmental Bill Amending the Act – the Commercial Companies Code and Certain Other Acts: Adoption of the act will result in the introduction to legal trading of a simple joint-stock company (PSA), whose legal structure is inconsistent with the basic assumptions of the existing commercial companies system, as PSA shareholders are not liable for the company's obligations or are not obliged to cover the minimum share capital prior to the formation of the company. Simple joint stock companies will not be obliged to establish a supervisory board, what may weaken internal control mechanisms in these entities. According to the bill, a PSA may be established for any legally permissible purpose, so that companies of this kind will not be established for the sole purpose of conducting business based on innovation. Therefore, solutions that are primarily intended to facilitate the development of innovative undertakings, can become a commonly used instrument to avoid personal liability for obligations.

Keywords: Commercial Companies Code, bill, entrepreneurship

Doktor nauk prawnych, ekspert ds. legislacji BAS ■ rafal.dubowski@sejm.gov.pl ■
<https://orcid.org/0000-0001-7852-4275>

Przedmiot opinii

Przedmiotem opinii są skutki, które może powodować wprowadzenie regulacji zawartej w rządowym projekcie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks spółek han-

¹ *Ocena skutków prawnych regulacji zawartej w rządowym projekcie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks spółek handlowych oraz niektórych innych ustaw (druk nr 3236) sporządzona 8 marca 2019 r. na zlecenie zastępcy Szefa Kancelarii Sejmu; BAS-WAP 314/19.*

dlowych oraz niektórych innych ustaw (druk sejmowy nr 3236); dalej: projekt. Opinia uwzględniła stan prawny na 13 lutego 2019 r.

Zakres proponowanych zmian

Projekt dotyczy wprowadzenia do obrotu prawnego nowego typu spółki kapitałowej – prostej spółki akcyjnej (dalej: PSA). Ma to ułatwić podejmowanie i prowadzenie działalności gospodarczej oraz zwiększyć możliwości inwestycyjne polskich przedsiębiorców.

Według proponowanych rozwiązań PSA będzie mogła być zawiązana w każdym celu prawnie dopuszczalnym przez jedną albo kilka osób, będących akcjonariuszami. Projekt zakłada, iż akcjonariusze będą zobowiązani do wniesienia wkładów pieniężnych lub niepieniężnych na pokrycie obejmowanych akcji. Wszelkie wkłady muszą zostać wniesione najpóźniej 3 lata od rejestracji spółki, chyba że w umowie spółki, w uchwale akcjonariuszy albo w uchwale zarządu zostanie przewidziane wcześniejsze wniesienie wkładów. W przypadku PSA – inaczej niż w spółce z o.o. i spółce akcyjnej – przedmiotem wkładu niepieniężnego będzie mogło być także świadczenie pracy lub usług.

Zgodnie z projektowanymi rozwiązaniami umowa spółki powinna zostać zawarta w formie aktu notarialnego albo za pomocą wzorca umowy udostępnianego w systemie teleinformatycznym. W projekcie proponuje się odejść od konstrukcji kapitału zakładowego (typowego dla spółek kapitałowych) na rzecz kapitału akcyjnego. Minimalny kapitał akcyjny PSA ma wynosić 1 zł (minimalny kapitał zakładowy spółki z o.o. to – dla porównania – 5 tys. zł, zaś spółki akcyjnej – 100 tys. zł). Obok walnego zgromadzenia jako organu zrzeszającego akcjonariuszy projekt ustawy wymaga ustanowienia w spółce zarządu albo rady dyrektorów, natomiast ustanowienie rady nadzorczej jest fakultatywne. Jak przewidują projektowane regulacje, uchwały walnego zgromadzenia mogą być podejmowane na zgromadzeniu akcjonariuszy lub poza zgromadzeniem: na piśmie lub przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej.

Zgodnie z projektem akcjonariusz ma prawo do udziału w zysku oraz prawo do wypłaty z kapitału akcyjnego w kwocie wynikającej z rocznego sprawozdania finansowego, która została przeznaczona do wypłaty w uchwale akcjonariuszy. Przy czym wypłata na rzecz akcjonariuszy nie może doprowadzić do utraty przez spółkę, w normalnych okolicznościach, zdolności do wykonywania wymagalnych zobowiązań pieniężnych w terminie sześciu miesięcy od dnia dokonania wypłaty. Zgodnie z projektowanymi rozwiązaniami na pokrycie strat należy zasilić kapitał akcyjny PSA, przeznaczając na ten cel co najmniej 8% zysku za dany rok obrotowy, jeżeli kapitał ten nie osiągnął 5% sumy zobowiązań spółki wynikającej z zatwierdzonego sprawozdania finansowego za ostatni rok obrotowy.

Podmioty, na które będzie oddziaływać regulacja zawarta w projekcie

Proponowane regulacje będą oddziaływać na:

- osoby w wieku produkcyjnym przez umożliwienie zakładania nowego rodzaju spółki – PSA,
- spółki akcyjne (oprócz tych notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych) oraz spółki z o.o. przez możliwość przekształcenia spółki w PSA,
- notariuszy – na skutek uzyskania uprawnień do prowadzenia rejestru akcjonariuszy PSA,
- podmioty uprawnione do prowadzenia rachunków papierów wartościowych (zgodnie z przepisami o obrocie instrumentami finansowym) przez nabycie uprawnień do prowadzenia rejestru akcjonariuszy PSA,
- sądy rejestrowe, wydziały gospodarcze Krajowego Rejestru Sądowego – rejestracja PSA, rozpoznawanie spraw dotyczących przekształcenia PSA, prowadzenie postępowania w sprawie rozwiązania spółki przez przejęcie majątku spółki przez oznaczonego akcjonariusza,
- sądy okręgowe – rozpoznawanie środków zaskarżenia od postanowień sądów rejestrowych w sprawach PSA, rozpoznawanie spraw o ustalenie wartości godziwej udziałów lub akcji w ramach instytucji „korporacyjnego prawa wyjścia” (projektowany art. 576¹ § 7 Kodeksu spółek handlowych; dalej: k.s.h.), rozpoznawanie spraw dotyczących przekształcenia PSA,
- Sąd Najwyższy – rozpoznawanie skarg kasacyjnych na postanowienia sądu drugiej instancji w sprawie wykreślenia PSA z rejestru,
- Ministra Sprawiedliwości – modyfikacja systemów teleinformatycznych oraz wydanie rozporządzenia określającego wzorzec umowy PSA, a także wzorce uchwał i innych czynności wykonywanych w systemie teleinformatycznym.

Uwagi szczegółowe

Konstrukcja prawna PSA przedstawiona w projekcie jest niespójna z podstawowymi założeniami obowiązującego systemu spółek handlowych. Spółki handlowe dzielą się bowiem na spółki osobowe i kapitałowe (obecnie: spółka akcyjna i spółka z o.o.). Od wspólników spółek osobowych nie wymaga się zgromadzenia określonego kapitału przed utworzeniem spółki, lecz wspólnicy ci ponoszą osobistą odpowiedzialność za zobowiązania spółki. Z kolei w przypadku spółek kapitałowych wspólnicy nie ponoszą odpowiedzialności za zobowiązania spółki, ale przed utworzeniem spółki są zobowiązani do pokrycia wkładami określonego minimalnego kapitału zakładowego. Natomiast wspólnicy (akcjonariusze) PSA (która ma być spółką kapitałową) ani nie będą ponosić odpowiedzialności za zobowiązania spółki, ani nie będą zobowiązani do realnego pokrycia minimalnego

kapitału zakładowego przed utworzeniem spółki (zamiast kapitału zakładowego w PSA będzie kapitał akcyjny, na pokrycie którego wkłady będą mogły zostać wniesione w ciągu trzech lat od dnia wpisu spółki do rejestru). Ponadto projektowany art. 300¹⁵ k.s.h. przyznaje akcjonariuszowi prawo do wypłaty z kapitału akcyjnego i przewiduje uwzględnienie kapitału akcyjnego w kwocie przeznaczonej do podziału między akcjonariuszy, tj. dywidendzie. Stąd też należy stwierdzić, iż akcjonariuszom PSA przysługiwać będzie prawo do zwrotu wartości wkładów wniesionych na pokrycie akcji, co obecnie w przypadku spółek kapitałowych jest niedopuszczalne (art. 189 oraz art. 344 k.s.h.).

Jak wskazano wyżej, ustanowienie rady nadzorczej w PSA ma być fakultatywne, bowiem w tym zakresie projekt wprowadza możliwość wyboru pomiędzy monistycznym a dualistycznym systemem organów. Niemniej trzeba wskazać, że odejście od dualistycznego modelu, zakładającego istnienie rady nadzorczej, choć może uprościć funkcjonowanie spółki, to równocześnie może wiązać się z osłabieniem mechanizmów wewnętrznej kontroli.

Prosta spółka akcyjna jest przeznaczona w szczególności dla innowacyjnych firm, tzw. startupów. Startupy to przedsięwzięcia realizowane najczęściej w obszarze nowych technologii, w warunkach dużej niepewności rynkowej, na etapie poszukiwania powtarzalnego i skalowalnego modelu biznesowego. Cechą charakterystyczną startupów jest wyższe niż w przypadku „tradycyjnych” przedsięwzięć ryzyko, dlatego też duża część przedsięwzięć typu startup kończy się niepowodzeniem. A zatem, można przypuszczać, że prawne ułatwienia dotyczące zakładania i prowadzenia spółek działających w sferze innowacji doprowadzą do wzrostu liczby nowych przedsięwzięć typu startup, które nie osiągną rynkowego sukcesu.

Według przepisów projektu nowy typ spółki kapitałowej będzie mógł być wykorzystywany nie tylko do prowadzenia działalności opartej na innowacjach. Jak przewiduje projektowany art. 300¹ k.s.h., zawiązanie tej spółki będzie możliwe w każdym celu prawnie dopuszczalnym. Oznacza to tym samym, że rozwiązania, które przede wszystkim mają ułatwiać rozwój innowacyjnych przedsięwzięć, mogą stać się instrumentem wykorzystywanym do unikania odpowiedzialności osobistej za zobowiązania. Częściowo przed nadużyciami zabezpiecza jednak projektowany art. 300¹³¹ k.s.h., który przewiduje odpowiedzialność członków zarządu w przypadku, gdy egzekucja przeciwko spółce okaże się bezskuteczna.

Podsumowanie

- Przyjęcie projektu będzie skutkowało wprowadzeniem do obrotu prawnego prostej spółki akcyjnej, której konstrukcja prawna jest niespójna z podstawowymi założeniami obowiązującego systemu spółek handlowych z tego powodu, że akcjonariusze PSA nie ponoszą odpowiedzialności za zobowiązania spółki ani

nie są zobowiązani do pokrycia minimalnego kapitału zakładowego przed utworzeniem spółki. Prosta spółka akcyjna zamiast kapitału zakładowego będzie posiadała tzw. kapitał akcyjny, którego wysokość powinna wynosić co najmniej 1 zł (minimalny kapitał zakładowy spółki z o.o. to – dla porównania – 5 tys. zł, zaś spółki akcyjnej – 100 tys. zł).

- Proste spółki akcyjne nie będą obowiązane do ustanowienia rady nadzorczej, co może osłabiać wewnętrzne mechanizmy kontrolne w tych podmiotach.
- Prosta spółka akcyjna jest przeznaczona w szczególności dla innowacyjnych firm, tzw. startupów. Przedsięwzięcia te są obciążone poważnym ryzykiem, a duża część z nich kończy się niepowodzeniem. Dlatego też można przypuszczać, że prawne ułatwienia dotyczące zakładania i prowadzenia spółek działających w sferze innowacji doprowadzą do wzrostu liczby nowych przedsięwzięć typu startup, które nie osiągną rynkowego sukcesu, co może generować problemy z zaspokojeniem wierzycieli PSA.
- Według projektu PSA może być zawiązana w każdym celu prawnie dopuszczalnym, a więc spółki tego rodzaju nie będą tworzone tylko w celu prowadzenia działalności opartej na innowacjach. Stąd też rozwiązania, które przede wszystkim mają ułatwić rozwój innowacyjnych przedsięwzięć, mogą stać się instrumentem powszechnie wykorzystywanym do unikania odpowiedzialności osobistej za zobowiązania. Częściową ochronę przed nadużyciami zapewnia projektowany art. 300¹³¹ k.s.h., który przewiduje odpowiedzialność członków zarządu w przypadku, gdy egzekucja przeciwko spółce okaże się bezskuteczna.